

STICHTING PLATFORM APPÈL KERK EN ISRAËL

om stem te geven aan de kerkelijke opdracht tot onopgeefbare
verbondenheid met het volk Israël

Nieuwsbrief 26, juni 2016

Onderwerpen:

- Terugblik Landelijke Dag 7 maart 2016
- Aankondiging studiedag Platform Appèl Kerk en Israël
- Boekbespreking en -aankondiging
- Ontvangen giften

Inleiding

Aan het begin van de zomerperiode is het weer hoog tijd voor een nieuwsbrief. Naast de onderwerpen die hieronder aan bod komen, melden we u graag dat het appèl in gesprek is met Kerk in Actie over het project Seeds of Hope. Daarnaast heeft het aanbod aan Judaica in de permanente educatie voor predikanten onze aandacht gehad.

Ten slotte attendeer ik u erop dat het beleidsplan en jaarverslag op onze website staan.

“Zonder Israël geen toekomst”

Terugblik Landelijke Dag 7 maart 2016

Voor een goedgevulde zaal opende dagvoorzitter Hans Vermeulen het programma met een in memoriam n.a.v. het plotselinge overlijden van Henk Vreekamp. Hij memoreerde zijn grote betekenis voor het werk van Kerk en Israël. Velen van de aanwezigen hebben hem persoonlijk gekend. In een paar minuten stilte hebben we hem met dankbaarheid herdacht.

Aan rabbijn Evers was gevraagd om uit te leggen hoe Israël zichzelf ziet. De kerk weet zich geroepen om werk te maken van onopgeefbare verbondenheid, maar is eindeloos in verwarring over de vraag waar de term Israël voor staat.

Aan Prof. Cees den Heyer de vraag wat de rol en de plek van de kerk is t.o.v. Israël. Zonder Israël is de kerk sprakeloos. Dus wat is nodig om de taal van de Bijbel, de taal van Jezus te leren verstaan?

Hij schetste de historische oorzaken van de kloof tussen Jodendom en christendom, tussen de Joodse wereld van Jezus en de niet-Joodse van veel van zijn volgelingen. Ook ging hij in op de Wirkungsgeschiede van sommige evangelieteksten die een rol gespeeld hebben in de anti-Joodse geschiedenis van de kerk.

Bij sommigen riep dit gedeelte kritische vragen op, met name t.a.v. Den Heyers benadering van de canon.

De heer Jan Wesseling gaf vanuit zijn ervaring in de prov. cie. K&I heldere en bruikbare tips hoe het werk van K&I op de agenda te krijgen. Ook hij pleitte voor het leerhuis als de sleutel om toegang te krijgen tot de taal van de Bijbel en tot de rabbijnse wereld van Jezus.

's Middags werd er in kleinere groepen levendig gediscussieerd over de stellingen die de sprekers hadden meegegeven.

Alle drie sprekers maakten ons duidelijk dat we van Israël kunnen leren dat elke tekst op meerdere manieren kan worden geïnterpreteerd, toegespitst op de steeds wijzigende situaties waarin Gods opdrachten moeten worden uitgevoerd. De Talmoed is de neerslag van de rabbijnse discussies over elk facet van het leven, waarbij de visie van de minderheid even belangrijk werd geacht als die van de meerderheid. In dat licht zijn dus ook de Nieuwtestamentische discussies te lezen zoals Jezus die met zijn collega Farizeeërs voerde. Dat vraagt om zorgvuldig lezen en interpreteren van het NT met inachtneming van de Joodse context en van de soms anti-Joodse werkingsgeschiedenis van bepaalde teksten.

Als platform hopen we op dezelfde open manier van het Jodendom te leren en, naast alle verschillen, elkaar te vinden in de opdracht waartoe alle volken naast Israël geroepen zijn.

Klik [hier](#) voor de teksten van de lezingen.

Colofon

Leden Stuurgroep Platform

(alfabetische volgorde)

Dr. Dick van Arkel, Castricum
Ds. Marja van den Beld, Vught
Ds. Elly Hessel, Utrecht
Dhr. Meindert Leerling,
Bergambacht
Ds. Menno Leistra, Steenderen
Ds. Hans Vermeulen, Nieuw-
Vennep
Ds. Nini Vonk-Wartena,
Culemborg
Drs. Kees de Vreugd,
Nijkerkerveen

Contact

Appèl Kerk en Israël
Kinlozen 47
2152 XB Nieuw-Vennep
Tel. 0252-672257
info@appelkerkenisrael.nl

Rek.nr. NL 98 INGB
0009553726

www.appelkerkenisrael.nl

De stichting Platform Appèl
Kerk en Israël wordt door de
Belastingdienst erkend als
een Algemeen Nut
Beogende Instelling.

Studiedag 22 november “Erasmus was geen humanist?!”

Op 22 november organiseert het Platform een studiedag n.a.v. het humanisme van Erasmus. 2016 is Erasmus' 550ste geboorte- en 480ste sterfjaar. Hij wordt gezien als een van de vaders van het humanisme. Maar was *Erasmus wel een humanist?* Hij wilde terug naar de bronnen, naar bijbels humanisme, maar welke bronnen bedoelde hij? Zeker niet de Joodse. Over mensvisies in het Jodendom zal het wel gaan op deze studiedag.

Met Prof. dr. Hans Jansen, auteur van 'Protest van Erasmus tegen de renaissance van de Hebreeuwse literatuur'.
Dr. Ing. Fred Neerhoff over 'Erasmus de betwiste humanist',
Rabbijn dr. Tzvi Marx over 'humaniteit in het Jodendom'.

Deze studiedag wordt gehouden in de Grote Kerk in Den Bosch, Kerkstraat 20.
Nadere invulling van het programma zal zo snel mogelijk bekend gemaakt worden. Zie ook onze website.

Reserveert u de 22^e november vast in uw agenda?

Boekbespreking

Klaas A.D. Smelik, *Antisemitisme. Actualiteit van een historische ontwikkeling*

Uitgeverij: Garant-Antwerpen-Apeldoorn

ISBN 978-90-441-3287-8

Het zijn de woorden van de subtitel die aandacht trekken: actualiteit-historisch-direct op het hart dat alles, maar dan ook zeggen en te doordenken valt, gezegd en van de wereldgeschiedenis, onze hele tranen die de aardbodem waarop wij doordrenkt. Resultaat van wat mensen altijd aandoen. De schreeuw van dat bloed staan niet buiten de geschiedenis; we staan in dat besef worden elk nadenken in niet vrome verklaringen een vorm van (mede)verantwoordelijkheid. Een jezelf

De nuchtere titel van het boek alleen al maakt ons onontkoombaar betrokken op die geschiedenis en maakt ons zo verantwoordelijk voor de voortgang van de geschiedenis. Een ontwikkeling ten goede of ten kwade? Het is aan ons! Een onmogelijke taak? Gedurende het lezen van het boek drong zich steeds aan mij op het motto van Amnesty International: "Martelen is mensenwerk! Bestrijding ervan ook!"

onmiddellijk de volle – en nuchtere – ontwikkeling. Die woorden drukken de lezer alles wat er over het antisemitisme te gedacht dient te worden binnen het kader mensengeschiedenis van bloed, zweet en bestaan de eeuwen door hebben andere mensen hebben aangedaan, en nog roept vanuit de aarde om recht. Wij mensen er middenin.

abstracties of algemeenheden en al dan escapisme. Een wegvlugten ook van onze buiten de geschiedenis plaatsen.

Bestrijden, hoe doe je dat? Bij het aanpakken van welk probleem dan ook zijn twee zaken van het grootste belang: het maken van een analyse, om van daaruit een strategie, een plan van aanpak te ontwikkelen. Beide zaken vereisen een diepgaande studie. Een uitspraak van Rabbijn Marc-Alain Ouaknin in zijn boek *De Tien Geboden*: Studie is een daad van vrijheid. Het lezen van Smeliks boek roept dat gevoel van vrijheid inderdaad op. Dit ondanks de ontstellende gebeurtenissen die hij beschrijft en die wij noodzakelijkerwijs onder ogen moeten zien. Hij creëert door zijn nauwgezette analyse van de feiten, in hun politieke en maatschappelijke context van hun eigen tijd, perspectief. Hij baant een pad ternauwernood dwars door die zee van bloed zweet en tranen. Hij legt de geschiedenis van het antisemitisme op de snijtafel en bestudeert de diverse onderdelen op zichzelf én in hun onderlinge samenhang, met als resultaat een dieper verstaan van zowel de details als van het geheel. Hij appelleert zo aan de verantwoordelijkheid die wij hebben (collectief en individueel) om bestrijdings- en bevrijdingsbeleid gestalte te geven. Nog eens Ouaknin: *De Tien Geboden* vormen een soort existentiële detectiveroman: de bakens zijn uitgezet, maar de oplossing wordt niet gegeven voordat men ermee leeft. Bijgevolg moeten wij de *Tien Geboden* lezen als een 'interactieve tekst'. Laat mij hieraan toevoegen: Klaas Smelik biedt met zijn boek ons zo'n interactieve tekst aan.

In het eerste hoofdstuk 'Jodenhaat door de eeuwen heen' opent Smelik met de spreuk "de ene mens is de ander een wolf!" Het is niet verwonderlijk dat in de loop van de geschiedenis de gruwelen bedreven door mensen tegen medemensen zich als het ware opstapelen. Het is ook niet verwonderlijk dat in dit onmenselijke mensengedrag patronen waarneembaar zijn. De keuze van de slachtoffers is niet willekeurig. Men zoekt bij voorkeur mensen uit die zich om een of andere reden niet afdoende kunnen verweren. Minderheden zijn een favoriet slachtoffer wanneer het gaat om het plegen van gruweldaden.

Hoewel de auteur deze generalisatie van het probleem deelt, stelt hij dat op deze wijze het specifieke van de Jodenhaat onderbelicht blijft. De historische en politieke dimensie van het antisemitisme mag juist niet over het hoofd worden gezien. De mens moge voor een mens tot een wolf zijn, dit verklaart nog niet waarom de Jodenhaat een terugkerend verschijnsel lijkt te zijn in de menselijke geschiedenis. Smelik werpt vervolgens de vraag op naar de terminologie. Is de aanduiding 'antisemitisme' voor elke vorm van Jodenhaat wel zo doeltreffend? Hij onderscheidt een aantal termen die in de verschillende fasen en omstandigheden van de geschiedenis zich vanuit Jodenhaat verder hebben ontwikkeld, zoals anti-judaïsme, heidens antisemitisme, kerkelijk en bijbels anti-judaïsme, antizionisme (in de Arabische wereld maar ook in Europa) en uiteraard het antisemitisme onder Hitler.

Hij diept vervolgens de onderscheiden vormen uit door de politieke en maatschappelijke machtsverhoudingen in de betreffende fasen van de geschiedenis scherp te analyseren: "Het is van belang een helder onderscheid te maken tussen de verschillende vormen van Jodenhaat en hun politieke, religieuze en maatschappelijke functie. Hij kiest ervoor om het begrip 'heidens antisemitisme' niet te gebruiken omdat zijns inziens maar al te snel de neiging kan postvatten om op de vraag waar het antisemitisme vandaan komt en waar het begonnen is, te antwoorden met: "Uitingen van Jodenhaat vinden we al bij de heidense Romeinse en Griekse schrijvers." Conclusie: antisemitisme is een mysterie. En staan wij niet machteloos tegenover het mysterie? En machteloosheid verlamt. We kunnen er dus niets tegen uitrichten. Smeliks keuze voor een historische aanpak neemt die gevoelens van machteloosheid weg. Nogmaals: Martelen is mensenwerk. Bestrijding ervan ook.

In zeer overzichtelijke hoofdstukken neemt hij zo alle fasen en ontwikkelingen onder de loep en toont hij aan dat telkens delen uit antisemitische uitspraken en of denkbeelden doorwerken in een volgende fase van de geschiedenis waar het fenomeen zich weer in een andere gedaante voordoet. Vooral in de geschiedenis van het kerkelijk antisemitisme is het dan ook evident hoe uitspraken van Augustinus en andere kerkvaders, Erasmus, Luther en Calvijn, desastreus hebben doorgewerkt tot op Auschwitz en zelfs tot op de huidige tijd. Smelik wijdt een heel hoofdstuk aan de Protocollen van de wijzen van Sion, dat Hitler, hoewel hij heel goed wist dat het een volstreekte vervalsing was, omarmde en gebruikte. Hij citeert er uit in Mein Kampf. Het pamflet werd – gefinancierd door de automagnaat Henry Ford – in enorme oplagen gedrukt en verspreid. Nu, in onze tijd vindt in de Arabische wereld zelfs de allergrootste verspreiding plaats.

Tenslotte: nog een keer terug naar het woord 'actualiteit'. Op de cover van het boek staat een indringende foto van een wanordelijke verzameling schoenen langs een waterkant. Het beeld van wanhopige vluchtelingen aan de grens van Libië of Turkije die op overladen boten en bootjes proberen Europa te bereiken, dringt zich onmiddellijk op. Pas in de laatste hoofdstukken van het boek wordt duidelijk gemaakt wat we zien op die foto: Het betreft een monument. Op een gedachtenisplek: op een kade aan de Donau werden honderden Hongaarse Joden bijeengegreden. Zij moesten hun schoenen uittrekken en werden vervolgens de rivier in geschoten. De foto karakteriseert Smeliks hele betoog waarin hij aantoont hoe steeds delen van de Jodenhaat doorwerken in de actualiteit van de volgende fase. En zijn beschrijving van de onderlinge samenhang van de duizenden gruwelijke 'incidenten' in de mensengeschiedenis.

Zijn boodschap is helder: het zijn geen incidenten; zij vormen met elkaar de achterkant van de menselijke geschiedenis waar we het liefst maar niet te veel naar willen kijken. Smeliks boek dwingt je om er wel naar te kijken, juist om in die gruwelijke duisternis de openingen te ontwaren die je aanzetten tot daden van vrijheid en recht. *Elly Hessel*

Vooraankondiging / crowd funding

Rabbin Jonathan Sacks, *Een gebroken wereld heel maken - Verantwoordelijk leven in tijden van crisis.*

(Oorspronkelijke titel: To heal a fractured world - The ethics of responsibility)

Vertaler: Hans van der Heiden.

Uitgever: Skandalon

Versijning: eind 2016

Rabbi Sacks in de laatste alinea van zijn boek:

"Genezen waar anderen kwetsen, heel maken waar anderen vernietigen, het kwaad lenigen door zijn negatieve energie om te zetten in goede energie: dat kenmerkt de ethiek van verantwoordelijkheid, die het leven beaamt... God doet een beroep op ons om onze vrijheid te realiseren door zijn partners te worden in het werk van de schepping."

De volgende oproep van vertaler en uitgever geven we graag aan u door:

Er is nog 2500 euro nodig om de publicatie mogelijk te maken. Het gaat om een bijdrage in de druk- en redactiekosten en de vertaalrechten. We hopen op uw ondersteuning.

Wat kunt u doen?"

1. Een bedrag van 50 euro overmaken.

Als dank ontvangt u dan het boek én een uitnodiging om de presentatie bij te wonen.

Plaats en tijd worden tijdig bekendgemaakt.

We onderzoeken de mogelijkheid of Rabbi Sacks in 2017 naar Nederland kan komen.

Ook daarvoor ontvangt u een uitnodiging.

Bij een veelvoud van 50 euro kunt u - als u dat wilt - meer exemplaren van het boek ontvangen.

2. Een ander, kleiner (of groter) bedrag overmaken, zonder aanspraak te maken op een boek.

We nodigen u ook dan graag uit voor de presentatie.

De bijdrage graag uiterlijk 1 augustus 2016 overmaken op rekeningnummer NL68 INGB 0009 6923 94 van de Stichting Plantijn. Vermeld: SACKS, postadres en emailadres en het gewenste AANTAL boeken.

Alle bijdragen zijn (geanonimiseerd) in te zien op www.skandalon.nl (zoek op Sacks).

Mocht de uitgave onverhoopt niet tot stand komen, dan ontvangt u voor 1 november 2016 uw bijdrage terug.

Hans van der Heiden, vertaler

Albert Ronhaar, uitgeverij Skandalon

Giften

In de periode 1 december 2015 tot 31 mei 2016 ontvingen we de volgende giften: W-R €45; S €15; B €20; K-vS €25; W-R €45; VdV €25; K €20. **Totaal: €195,-.**

Alle gevers heel hartelijk dank. Uw giften zijn voor ons werk onmisbaar. Het is allemaal vrijwilligerswerk, maar er worden natuurlijk kosten gemaakt. Helpt u s.v.p. mee om het werk van het Platform te kunnen voortzetten. Uw giften kunnen worden gestort op het rekeningnummer **NL 98 INGB 0009553726** t.n.v. Appèl Kerk&Israël in Nieuw-Vennep met vermelding: **Gift**. De giften zijn aftrekbaar voor de IB!!